

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/192585,Katarzyna-Adamow-Afera-hrabiego-Potockiego-Przejecie-Kolekcji-Krzeszowickiej.html>
27.02.2026, 08:13

Katarzyna Adamów: „Afera hrabiego Potockiego”. Przejęcie Kolekcji Krzeszowickiej

Hrabia Adam Potocki zapakował i ukrył w klasztorze Kamedułów na Bielanach najcenniejsze rodzinne dobra. Po wojnie pozostał poza granicami kraju. Wkrótce syn Adama, Andrzej, i jego żona Maria postanowili uciec wraz z majątkiem z komunistycznej Polski. Plan ten zakończył się klęską i został wykorzystany przez komunistyczne władze do przejęcia kolekcji dzieł sztuki.

15.10.2026

[Komunizm](#)

„Magnat Potocki z pomocą band podziemnych usiłował ograbić Polskę z bezcennych dzieł wartości setek tys. dolarów” – głosił nagłówek pierwszej strony „Sztandaru Ludu” z 15 października 1946 r.

Już pod koniec wojny Armia Czerwona rozpoczęła szaber ziem polskich na niespotykaną dotąd skalę. W styczniu 1945 r. powstały brygady „trofiejnyje”, w szeregach których byli nawet historycy sztuki, którzy oceniali wartość zdobyczy. Rodzina Potockich z Krzeszowic postanowiła nie czekać na szabrowników.

Nieudana próba ucieczki

Hrabia Adam Potocki zapakował i ukrył w klasztorze Kamedułów na Bielanach najcenniejsze rodzinne dobra. Po wojnie pozostał poza granicami kraju. Wkrótce syn Adama, Andrzej, i jego żona Maria postanowili uciec wraz z majątkiem z komunistycznej Polski.

Akcję przewiezienia kosztowności pilotował Antoni Rybicki – żołnierz Legii Cudzoziemskiej, pozostający pod obserwacją urzędu bezpieczeństwa, organizator przerzutów ludzi do amerykańskiej strefy okupacyjnej Niemiec. Rybicki został aresztowany 2 października 1946 r. W nocy z 3 na 4 października rozpoczęła się akcja wynoszenia skrzyń. W wyniku obszernych zeznań Rybickiego Potoccy zostali zatrzymani.

Sprawa zwana „Aferą hr. Potockiego” została wykorzystana propagandowo. Jej postępy szczegółowo opisywano w prasie, a Polska Kronika Filmowa nakręciła materiał o „haniebnym” czynie polskiego arystokraty.

Zarekwirowane dzieła sztuki zostały zaprezentowane 13 października 1946 r. w siedzibie Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego. Ekspozycję zwiedziło wielu komunistycznych notabli. 21 października w gmachu MBP zostało podpisane uroczyste przekazanie dzieł sztuki „do depozytu Muzeum Narodowemu w Warszawie”.

W tym samym miesiącu kolekcja została pokazana na wystawie w Muzeum Narodowym wraz ze specjalnie drukowanym przewodnikiem i podstawą prawną odbioru – rozporządzeniem Prezydenta RP z 1928 r. o opiece nad zabytkami oraz dekretem o rejestracji i zakazie wywozu dzieł z 1 marca 1946 r.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

komunizm

Artykuł